

62013CJ0266

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

19 martie 2015 (*1)

„Trimitere preliminară — Securitate socială — Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 — Acordul dintre Comunitatea Europeană și statele membre ale acesteia, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte, privind libera circulație a persoanelor — Resortisant al unui stat membru, în care are reședința, angajat ca lucrător salariat la bordul unei nave specializate în instalarea de conducte și care arborează pavilionul unui stat terț — Lucrător angajat inițial de o întreprindere stabilită în Țările de Jos și ulterior de o întreprindere stabilită în Elveția — Muncă desfășurată în mod succesiv pe platforma continentală adiacentă unui stat membru, în apele internaționale și în acea parte a platformei continentale adiacente anumitor state membre — Domeniul de aplicare personal al regulamentului menționat — Stabilirea legislației aplicabile”

În cauza C-266/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos), prin decizia din 12 aprilie 2013, primită de Curte la 15 mai 2013, în procedura

L. Kik

împotriva

Staatssecretaris van Financiën,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul T. von Danwitz, președinte de cameră, și domnii C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász și D. Šváby (raportor), judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 iulie 2014,

luând în considerare observațiile prezentate:

—

pentru domnul Kik, de H. Menger;

—

pentru guvernul olandez, de B. Koopman, de M. Bulterman, de C. Schillemans și de M. Gijzen, în calitate de agenți;

—

pentru Comisia Europeană, de M. van Beek și de J. Enegren, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 octombrie 2014,
pronunță prezenta

Hotărâre

1

Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 de aplicare a regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 307/1999 al Consiliului din 8 februarie 1999 (JO L 38, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 103, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”).

2

Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Kik, pe de o parte, și Staatssecretaris van Financiën (secretarul de stat pentru finanțe), pe de altă parte, în legătură cu afilierea domnului Kik la regimul general de asigurări sociale olandez pentru perioada cuprinsă între 1 iunie și 24 august 2004.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

3

Convenția Organizației Națiunilor Unite privind dreptul mării, semnată la Montego Bay (Jamaica) la 10 decembrie 1982, intrată în vigoare la 16 noiembrie 1994, a fost ratificată de Regatul Țărilor de Jos la 28 iunie 1996, iar de Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord la 25 iulie 1997 și a fost aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 98/392/CE a Consiliului din 23 martie 1998 (JO L 179, p. 1, Ediție specială, 04/vol. 4, p. 103, denumită în continuare „Convenția privind dreptul mării”).

4

Această convenție prevede la articolul 60, intitulat „Insule artificiale, instalații și structuri în zona economică exclusivă”:

„(1) În zona economică exclusivă, statul de coastă are dreptul exclusiv de a construi, precum și pe cel de a autoriza și de a reglementa construirea, exploatarea și utilizarea de:

(a)

insule artificiale;

(b)

instala?ii ?i structuri în scopurile prev?zute la articolul 56 ?i în alte scopuri economice;

(c)

instala?ii ?i structuri care pot împiedica exercitarea drepturilor statului de coast? în zon?.

(2) Statul de coast? are jurisdic?ie exclusiv? asupra acestor insule artificiale, instala?ii ?i structuri, inclusiv jurisdic?ia în ceea ce prive?te actele cu putere de lege ?i normele administrative vamale, fiscale, sanitare, privind siguran?a ?i imigrarea.

[...]"

5

Articolul 77 din Conven?ia privind dreptul m?rii, intitulat „Drepturi ale statului de coast? asupra platformei continentale”, prevede:

„(1) Statul de coast? exercit? drepturi suverane asupra platformei continentale în sensul explor?rii acesteia ?i al exploata?rii resurselor naturale ale acesteia.

(2) Drepturile prev?zute la alineatul (1) sunt exclusive în sensul c?, în cazul în care statul de coast? nu exploreaz? platforma continental? sau nu îi exploateaz? resursele naturale, nimeni nu poate s? întreprind? aceste activit?i f?r? consim??mântul expres al statului respectiv.

(3) Drepturile statului de coast? asupra platformei continentale nu depind de ocuparea efectiv? sau fictiv? ?i nici de vreo declara?ie expres?.

[...]"

6

Potrivit articolului 79 din această conven?ie, intitulat „Cabluri ?i conducte submarine pe platforma continental?":

„(1) Toate statele au dreptul de a instala cabluri ?i conducte submarine pe platforma continental? în conformitate cu dispozi?iile prezentului articol.

(2) Sub rezerva dreptului s?u de a lua m?surile rezonabile pentru explorarea platformei continentale, pentru exploatarea resurselor naturale ale acesteia ?i pentru prevenirea, reducerea ?i controlul polu?rii cauzate prin conducte, statul de coast? nu poate împiedica instalarea sau între?inerea acestor cabluri sau conducte.

(3) Stabilirea traseului conductelor instalate pe platforma continental? este supus? consim??mântului statului de coast?.

(4) Nicio dispozi?ie a prezentei p?r?i nu afecteaz? dreptul statului de coast? de a impune condi?ii în leg?tur? cu cablurile sau conductele care intr? pe teritoriul s?u sau în marea sa teritorial? ?i nici jurisdic?ia acestuia asupra cablurilor ?i conductelor construite sau utilizate în leg?tur? cu explorarea platformei sale continentale sau cu exploatarea resurselor sale sau cu exploatarea insulelor artificiale, a instala?iilor ?i a structurilor aflate sub jurisdic?ia sa.

[...]"

Articolul 80 din Convenția privind dreptul mării, intitulat „Insule artificiale, instalații și structuri pe platforma continentală”, prevede că articolul 60 din această convenție se aplică, mutatis mutandis, insulelor artificiale, instalațiilor și structurilor situate pe platforma continentală.

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 1408/71 face trimitere, printre altele, la articolul 51 din Tratatul CEE (devenit articolul 51 din Tratatul CE, devenit și acesta, după modificare, articolul 42 CE), căruia îi corespunde în prezent articolul 48 TFUE. Aceste articole privesc în special coordonarea regimurilor de securitate socială ale statelor membre și plata prestațiilor în cadrul acestor regimuri astfel coordonate. După respectiva trimitere, regulamentul menționat cuprinde între altele următoarele considerente:

„Întrucât dispozițiile de coordonare a legislațiilor naționale de securitate socială se înscriu în cadrul liberei circulații a lucrătorilor care sunt cetățeni ai statelor membre și trebuie să contribuie la îmbunătățirea nivelului lor de viață și a condițiilor de angajare a acestora;

[...]

Întrucât, din cauza diferențelor considerabile existente între legislațiile naționale cu privire la persoanele cărora li se aplică, este preferabil să se stabilească principiul conform căruia regulamentul se aplică tuturor persoanelor asigurate în cadrul unor regimuri de securitate socială existente pentru lucrătorii salariați și pentru lucrătorii care desfășoară activități independente sau în temeiul desfășurării unei activități salariate sau independente;

Întrucât este necesar să se respecte caracteristicile speciale ale legislațiilor naționale de securitate socială și să se elaboreze doar un sistem de coordonare;

[...]

Întrucât este necesar ca lucrătorii salariați și cei care desfășoară activități independente care se deplasează în interiorul Comunității să fie cuprinși în regimul de securitate socială al unui singur stat membru, pentru a se evita suprapunerea legislațiilor naționale aplicabile și complicațiile care ar putea rezulta din această situație;

[...]

Întrucât, pentru a garanta în fapt egalitatea de tratament a tuturor lucrătorilor ocupați pe teritoriul unui stat membru, este bine să se stabilească că legislația aplicabilă este, ca regulă generală, legislația statului membru pe teritoriul căruia persoana în cauză își desfășoară activitatea salariată sau independentă;

Întrucât, în anumite situații care justifică alte criterii de aplicabilitate, este posibil să se deroge de la această regulă generală;

[...]”

Potrivit articolului 1 din Regulamentul nr. 1408/71:

„În sensul prezentului regulament:

(a)

lucrător salariat și lucrător care desfășoară o activitate independentă înseamnă:

(i)

[orice persoană] care este asigurat în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative continue împotriva unuia sau mai multor evenimente neprevăzute corespunzătoare ramurilor unui regim de asigurări sociale care se aplică lucrătorilor salariați sau lucrătorilor care desfășoară activități independente ori printr-un regim special pentru funcționari;

[...]”

10

Articolul 2 din acest regulament, intitulat „Persoanele aflate sub incidența regulamentului”, prevede la alineatul (1):

„Prezentul regulament se aplică lucrătorilor salariați sau lucrătorilor care desfășoară activități independente și studenților care se află ori s-au aflat sub incidența legislației din unul sau mai multe state membre și care sunt resortisanți ai unuia dintre statele membre sau sunt persoane apatride ori refugiați cu reședință pe teritoriul unuia dintre statele membre, precum și membrilor familiilor acestora și supraviețuitorilor lor.”

11

Titlul II din Regulamentul nr. 1408/71 cuprinde articolele 13-17a din acesta, referitoare la stabilirea legislației aplicabile. Articolul 13 menționat, după ce prevede, la alineatul (1), regula potrivit căreia persoanele cărora li se aplică acest regulament se află, în principiu, sub incidența legislației unui singur stat membru, continuă în următorii termeni:

„(2) Sub rezerva articolelor 14-17:

(a)

persoana care desfășoară o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru se supune legislației statului respectiv chiar dacă are domiciliul pe teritoriul altui stat membru sau dacă întreprinderea sau angajatorul la care persoana este încadrat are sediul social sau adresa pe teritoriul altui stat membru;

[...]

(c)

persoana care desfășoară o activitate salariată la bordul unei nave sub pavilionul unui stat membru se supune legislației statului respectiv;

[...]

(f)

persoana c?reia nu îi mai este aplicabil? legisla?ia unui stat membru, f?r? ca legisla?ia altui stat membru s? îi fie aplicabil? în conformitate cu una dintre regulile stabilite în paragrafele anterioare sau în conformitate cu una dintre excep?iile sau dispozi?iile speciale stabilite la articolele 14-17, face obiectul legisla?iei statului membru pe teritoriul c?ruia are re?edin?a, în conformitate exclusiv cu dispozi?iile legisla?iei respective.”

12

Articolul 14 din Regulamentul nr. 1408/71, intitulat „Reguli speciale aplicabile persoanelor, altele decât marinarii, care desf??oar? o activitate salariat?”, cuprinde urm?toarele dispozi?ii:

„Articolul 13 alineatul (2) litera (a) se aplic? sub rezerva urm?toarelor excep?ii ?i împrejur?ri:

[...]

(2)

legisla?ia aplicabil? unei persoane care desf??oar? în mod obi?nuit o activitate salariat? pe teritoriul a dou? sau mai multe state membre se stabile?te dup? cum urmeaz?:

(a)

persoana care este membr? a personalului navigant al unei întreprinderi care desf??oar?, pe seama altei persoane sau pentru sine, servicii interna?ionale de transport feroviar, rutier, aerian sau fluvial de pasageri sau marf? ?i are sediul social pe teritoriul unui stat membru face obiectul legisla?iei acestui stat; cu toate acestea:

(i)

dac? întreprinderea respectiv? are o sucursal? sau o reprezentan?? permanent? pe teritoriul unui stat membru altul decât cel în care se afl? sediul s?u, persoana angajat? de o astfel de sucursal? sau reprezentan?? permanent? se supune legisla?iei statului membru pe al c?rui teritoriu se afl? sucursala sau reprezentan?a permanent? respectiv?;

(ii)

dac? o persoan? este angajat? în principal pe teritoriul statului membru unde are re?edin?a, ea se supune legisla?iei statului respectiv, chiar dac? întreprinderea al c?rei angajat este nu are sediul ?i nici o sucursal? sau reprezentan?? permanent? pe teritoriul respectiv;

(b)

persoana, alta decât cele prev?zute la litera (a), se supune:

(i)

legisla?iei statului membru pe al c?rui teritoriu are re?edin?a, dac? î?i desf??oar? activitatea par?ial pe acel teritoriu sau dac? apar?ine mai multor întreprinderi sau mai multor angajatori care î?i au sediul social pe teritoriul unor state membre diferite;

(ii)

legisla?iei statului membru unde se afl? sediul întreprinderii sau angajatorului [...] care a încadrat?o în munc?, dac? nu are re?edin?a pe teritoriul niciunuia dintre statele membre unde î?i desf??oar? activitatea;

[...]"

13

Articolul 14b din Regulamentul nr. 1408/71, care stabile?te reguli speciale aplicabile marinarilor, prevede:

„Articolul 13 alineatul (2) litera (c) se aplic? sub rezerva urm?toarelor excep?ii ?i împrejur?ri:

[...]

4.

persoana care desf??oar? o activitate salariat? la bordul unei nave sub pavilionul unui stat membru ?i este remunerat? pentru acea activitate de o întreprindere sau de o persoan? fizic? avându?i sediul sau domiciliul pe teritoriul altui stat membru face obiectul legisla?iei acestui din urm? stat dac? are re?edin?a pe teritoriul acestuia; întreprinderea sau persoana fizic? pl?titoare a remunera?iei se consider? ca angajator în sensul legisla?iei respective.”

14

Potrivit articolului 15 din acest regulament, intitulat „Reguli privind asigurarea voluntar? sau asigurarea facultativ? continu?":

„(1) Articolele 13-14d nu se aplic? asigur?rii voluntare sau asigur?rii facultative continue, cu excep?ia cazului în care, în ceea ce prive?te una dintre ramurile prev?zute la articolul 4, într?un stat membru nu exist? decât un singur regim de asigurare voluntar?.

(2) Dac? aplicarea legisla?iilor a dou? sau mai multe state membre conduce la un cumul de asigurare:

—

la un regim de asigurare obligatorie ?i la unul sau mai multe regimuri de asigurare voluntar? sau facultativ? continu?, persoanei respective i se aplic? numai regimul de asigurare obligatorie;

[...]"

15

Acordul dintre Comunitatea European? ?i statele membre ale acesteia, pe de o parte, ?i Confedera?ia Elve?ian?, pe de alt? parte, privind libera circula?ie a persoanelor, semnat la Luxemburg la 21 iunie 1999 ?i aprobat în numele Comunit??ii Europene prin Decizia 2002/309/CE, Euratom a Consiliului ?i a Comisiei privind Acordul de cooperare ?tiin?ific? ?i tehnologic? din 4 aprilie 2002 privind încheierea a ?apte acorduri cu Confedera?ia Elve?ian? (JO L 114, p. 1, Edi?ie special?, 11/vol. 27, p. 25, denumit în continuare „Acordul CE?Elve?ia”), prevede la articolul 8:

„Părțile contractante adoptă dispoziții, în conformitate cu anexa II, pentru coordonarea sistemelor de securitate socială, în special în scopul:

(a)

de a asigura egalitatea de tratament;

(b)

de a determina legislația aplicabilă;

(c)

de a totaliza, în scopul dobândirii și menținerii dreptului la prestații, precum și pentru a calcula aceste prestații, toate perioadele luate în considerare de legislația națională a părților în cauză;

(d)

de a plăti prestații persoanelor rezidente pe teritoriul părților contractante;

(e)

de a promova asistența administrativă reciprocă și cooperarea între autorități și instituții.”

16

Anexa II la Acordul CE-Elveția, referitoare la coordonarea sistemelor de securitate socială, prevede la articolul 1:

„(1) Părțile contractante convin, în ceea ce privește coordonarea sistemelor de securitate socială, să aplice între ele actele comunitare la care se face trimitere, astfel cum sunt în vigoare la data semnării acordului și astfel cum au fost modificate de secțiunea A din prezenta anexă, sau normele echivalente acestor acte.

(2) Termenii «stat membru» sau «state membre» care figurează în actele menționate la secțiunea A din prezenta anexă cuprind și Elveția pe lângă statele a căror situație este reglementată de actele comunitare relevante.”

17

Secțiunea A din anexă menționată se referă, printre altele, la Regulamentul nr. 1408/71.

18

Regulamentul nr. 1408/71 a fost înlocuit prin Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO L 166, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82), care a devenit aplicabil la 1 mai 2010, dată de la care Regulamentul nr. 1408/71 a fost abrogat. Anexa II la Acordul CE-Elveția a fost actualizată prin Decizia nr. 1/2012 a Comitetului mixt instituit în temeiul Acordului dintre Comunitatea Europeană și statele membre ale acesteia, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte, privind libera circulație a persoanelor din 31 martie 2012 în ceea ce privește înlocuirea anexei II la acordul respectiv referitoare la coordonarea sistemelor de securitate socială (JO L 103, p. 51), intrată în vigoare la 1 aprilie 2012. Anexa menționată face trimitere în prezent la Regulamentul nr. 883/2004. Cu toate acestea, faptelor anterioare datei intrării în vigoare a acestei

decizii li se aplic? Regulamentul nr. 1408/71, atît în temeiul articolului 90 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, potrivit c?ruia Regulamentul nr. 1408/71 r?mîne în vigoare ?i continu? s? aib? efect juridic, între altele, cu privire la Acordul CE?Elve?ia atît timp cît acest acord nu se modific?, cît ?i în temeiul anexei II sec?iunea A punctul 3 din acordul men?ionat, în versiunea modificat?, care face trimitere în continuare la Regulamentul nr. 1408/71 „atunci cînd se refer? la cazuri care au avut loc în trecut”.

Dreptul olandez

19

Din decizia de trimitere rezult? c?, în conformitate cu legisla?ia olandez? privind regimul general de asigur?ri sociale, regula general? este c? lucr?torii salaria?i cu re?edin?a în ??rile de Jos sunt asigura?i în mod obligatoriu la diferitele ramuri ale acestui regim. Prin excep?ie, în temeiul articolului 12 alineatul 1 din Decretul din 1999 privind extinderea ?i limitarea grupului de persoane afiliate la asigur?rile sociale (Besluit uitbreiding en beperking kring verzekeren volksverzekeringen 1999), aceast? afiliere înceteaz? dac? se lucreaz? pentru o perioad? de cel pu?in trei luni consecutive în afara ??rilor de Jos, cu excep?ia cazului în care munca respectiv? este efectuat? în serviciul unui angajator stabilit în acest stat membru. Potrivit preciz?rilor furnizate de guvernul olandez, Decretul privind obliga?ia de afiliere a marinarilor (Besluit verzekeringssplicht zeevarenden) prevede, în acela?i sens, c?, în cazul în care un marinar cu re?edin?a într?un stat membru î?i exercit? activitatea pe o nav? care arboreaz? pavilionul unui stat ter? care nu este parte la Acordul privind Spa?iul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Edi?ie special?, 11/vol. 53, p. 4), pentru un angajator stabilit în ??rile de Jos, se aplic? legisla?ia olandez? privind asigur?rile sociale ale lucr?torilor salaria?i.

Litigiul principal ?i întreb?rile preliminare

20

În cursul anului 2004, domnul Kik, resortisant olandez cu re?edin?a în ??rile de Jos, a lucrat pe o nav? specializat? în instalarea de conducte care arbora pavilionul panamez. Pîn? la data de 31 mai a anului respectiv, el a fost angajat de o societate stabilit? în ??rile de Jos ?i a fost supus regimului general de asigur?ri sociale din acest stat membru. Începînd cu data de 1 iunie 2004, a fost angajat de o societate stabilit? în Elve?ia pentru aceea?i activitate. Salariul s?u a r?mas supus impozitului pe venit olandez. În conformitate cu legisla?ia olandez?, afilierea la regimul general de asigur?ri sociale men?ionat înceteaz? în cazul unei munci prestate în afara ??rilor de Jos pentru un angajator care nu este stabilit în acest stat membru pentru o perioad? de cel pu?in trei luni consecutive.

21

Chestiunea care se afl? în centrul litigiului principal prive?te problema dac?, ?inînd seama de Regulamentul nr. 1408/71, domnul Kik a avut obliga?ia de a contribui la sistemul de asigur?ri sociale olandez pentru perioada cuprins? între 1 iunie ?i 24 august 2004. În aceast? perioad?, nava pe care lucra s?a aflat în mod succesiv la nivelul platformei continentale adiacente unui stat ter?, în apele interna?ionale ?i la nivelul acelei p?r?i a platformei continentale adiacente anumitor state membre (??rile de Jos ?i Regatul Unit).

22

Domnul Kik susține că reiese din Regulamentul nr. 1408/71 că el nu intra sub incidența regimului de asigurări sociale olandez în perioada menționată.

23

Fiind sesizat cu un recurs formulat de domnul Kik împotriva deciziei pronunțate în ultimă instanță prin care se declara că era obligat la plata cotizațiilor la regimul de asigurări sociale olandez pentru perioada în cauză, Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) ridică problema aplicabilității acestui regulament.

24

Instanța respectivă își pune mai întâi întrebarea dacă regulamentul menționat se aplică exclusiv lucrătorilor migranți și, în această ipoteză, dacă domnul Kik poate fi considerat ca atare, având în vedere locurile în care și-a desfășurat activitatea în mod succesiv în perioada în litigiu, ținând seama de natura specială a navei la bordul căreia lucra și de calificarea sa în raport cu Convenția privind dreptul mării, precum și, dacă este cazul, de destinația conductelor instalate.

25

În special, instanța de trimitere își pune întrebarea dacă, în perioadele în care nava în cauză se afla la nivelul acelei părți a platformei continentale adiacente fie Țărilor de Jos, fie Regatului Unit, trebuie să se considere că domnul Kik și-a desfășurat activitatea pe teritoriul acestor state membre. În funcție de răspunsul la această întrebare, ar trebui să se constate că, fie în toată perioada în litigiu, fie într-o mare parte din perioada respectivă, persoana interesată a lucrat în afara teritoriului Uniunii Europene și nu poate fi considerat lucrător migrant care intră, în acest temei, în domeniul de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71.

26

Cu toate acestea, referindu-se la Hotărârea Aldewereld (C-60/93, EU:C:1994:271), instanța de trimitere consideră că, și în cazul exercitării activității profesionale în afara teritoriului Uniunii, existența unei legături suficient de strânse cu acest teritoriu conduce la aplicarea dispozițiilor din titlul II din acest regulament în cazul unui lucrător care are cetățenia unui stat membru.

27

În această privință, ea are în vedere posibilitatea ca factorii de legătură relevanți să poată fi reținuți atât în raport cu Confederația Elvețiană – stat care trebuie asimilat unui stat membru în ceea ce privește aplicarea regulamentului menționat – (locul de stabilire al angajatorului), cât și în raport cu teritoriul Uniunii (perceperea impozitului pe venit în Țările de Jos și, eventual, munca pe teritoriul Regatului Țărilor de Jos și al Regatului Unit, în cazul în care munca la bordul navei specializate în instalarea de conducte în discuție în litigiul principal, atunci când aceasta opera la nivelul acelei părți a platformei continentale adiacente respectivelor state membre, este asimilabilă unei munci pe teritoriul acestora). Totuși, în ceea ce privește acest din urmă element, presupunând că este relevant, ar trebui stabilit dacă el trebuie luat în considerare doar pentru perioadele în care nava opera la nivelul acelei părți a platformei continentale adiacente statelor membre menționate sau pentru ansamblul perioadei în litigiu, ceea ce ar putea eventual să depindă de împrejurarea că acest lucru a fost sau nu a fost planificat de la început.

28

Presupunând că domnul Kik intră în domeniul de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71

și, prin urmare, c? trebuie făcut? aplicarea regulilor care figurează în titlul II din acesta pentru stabilirea legisla?iei aplicabile în materie de securitate social?, instan?a de trimitere ridic? problema regulii pertinente.

29

Ea consider? c? locul de munc? este un element important și, a?adar, c? este necesar s? se stabilească, și în această privin??, dac? o activitate salariat? desf??urat? la bordul unei nave specializate în instalarea de conducte care operează la nivelul acelei p?r?i a platformei continentale adiacente unui stat membru trebuie asimilat? unei munci efectuate pe teritoriul acestui stat membru.

30

În cazul unui r?spuns negativ, nicio regul? care figurează în titlul II men?ionat nu ar fi aplicabil? ca atare. Prin urmare, din moment ce ar fi inacceptabil ca un lucr?tor c?ruia i se aplic? Regulamentul nr. 1408/71 s? nu fie supus niciunui regim de asigur?ri sociale, trebuie identificat factorul de leg?tur? cel mai pertinent. În spe??, re?edin?a lucr?torului trebuie s? fie înl?turat?, în lipsa unei indica?ii privind o leg?tur? între aceasta și raportul de munc?. Situa?ia ar fi aceeași în ceea ce prive?te locul impunerii veniturilor profesionale, în condi?iile în care Regulamentul nr. 1408/71 nu ia deloc în considerare acest element. Prin eliminare, locul stabilirii angajatorului ar avea o importan?? special?, făcându-se referire în această privin?? la Hot?rârea Aldewereld (EU:C:1994:271).

31

În ipoteza în care activitatea salariat? desf??urat? la bordul unei nave specializate în instalarea de conducte care operează la nivelul acelei p?r?i a platformei continentale adiacente unui stat membru ar trebui asimilat? unei munci efectuate pe teritoriul acestui stat membru, Hoge Raad der Nederlanden are în vedere două solu?ii posibile.

32

O prim? solu?ie ar consta în a se recurge la regula principal? prev?zută la articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, care desemnează legisla?ia locului de munc?, și, prin urmare în a aplica legisla?ia olandez? sau a Regatului Unit pentru perioadele în care munca ar trebui considerat? ca fiind efectuat? pe teritoriul fiec?ruia dintre aceste state membre, legisla?ia elve?ian? fiind aplicabil? în rest, pentru identitate de motive cu cele expuse la punctul 30 din prezenta hot?râre.

33

Potrivit celei de a doua solu?ii avute în vedere, ar trebui s? se considere c? munca a fost efectuat? în mod obi?nuit pe teritoriul mai multor state membre, în sensul articolului 14 punctul 2 din acest regulament, și, prin urmare, s? se aplice regula men?ionat? la respectivul punct 2 litera (b) subpunctul (i) prima ipotez?, ceea ce ar conduce la re?inerea aplic?rii legii din statul membru de re?edin??, din moment ce acolo a fost desf??urat? o parte a activit??ii.

34

Instanța de trimitere consideră că împrejurarea că, potrivit titlului său, articolul 14 din Regulamentul nr. 1408/71 cuprinde reguli speciale aplicabile altor lucrători salariați decât marinarii ar putea să nu fie determinant, din moment ce articolul 14b din acesta, unde figurează regulile speciale aplicabile marinarilor, nu cuprinde nicio dispoziție aplicabilă în spețe.

35

În schimb, ea ridică problema distincției care trebuie efectuată între această situație și cea în care o activitate salariată este desfășurată mai întâi într-un stat membru și apoi în alt stat membru, situație care este reglementată la articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, întrucât, strict vorbind, două activități nu ar putea niciodată să fie desfășurate în același moment de aceeași persoană în două locuri diferite. În consecință, expresia „desfășoară în mod obișnuit o activitate salariată pe teritoriul a două sau mai multe state membre”, folosită la articolul 14 punctul 2 din acest regulament, ar viza și o activitate care este desfășurată în mod succesiv pe teritoriul mai multor state membre. Or, o interpretare prea strictă a acestei expresii ar fi defavorabilă liberei circulații a lucrătorilor, întrucât ar implica faptul că lucrătorii care nu sunt acoperiți de regulile speciale menționate la acest articol 14 punctul 2 ar fi supuși articolului 13 alineatul (2) litera (a) din regulamentul menționat și, din această cauză, s-ar confrunta cu o modificare frecventă a legislației care le este aplicabilă.

36

În acest context, Hoge Raad der Nederlanden a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1)

a)

Normele privind domeniul de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71 și normele privind aplicarea teritorială a regulilor de stabilire a legislației aplicabile prevăzute în titlul II din regulament trebuie interpretate în sensul că aceste reguli de stabilire a legislației sunt aplicabile într-un caz precum cel din spețe, în care este vorba despre un lucrător care (a) are reședința în Țările de Jos, (b) are cetățenie olandeză, (c) a fost, în orice caz, asigurat anterior în mod obligatoriu în Țările de Jos, (d) lucrează ca marinar pentru un angajator cu sediul în Elveția, (e) își desfășoară activitatea la bordul unei nave specializate în instalarea de conducte, aflată sub pavilion panamez, (f) și-a desfășurat activitatea inițial în afara teritoriului Uniunii (aproximativ trei săptămâni pe platforma continentală a Statelor Unite și aproximativ două săptămâni în apele internaționale), iar apoi pe platforma continentală a Țărilor de Jos (perioade de o lună și de aproximativ o săptămână) și a Regatului Unit (o perioadă de circa o săptămână), timp în care (g) veniturile obținute astfel au fost supuse impozitului pe venit olandez?

b)

În cazul unui răspuns afirmativ, Regulamentul nr. 1408/71 este aplicabil numai zilelor în care persoana interesată a lucrat pe platforma continentală a unui stat membru al Uniunii sau și perioadei anterioare, în care a lucrat în afara teritoriului Uniunii?

2)

În cazul în care Regulamentul nr. 1408/71 este aplicabil unui astfel de lucrător, care este (sunt) legislația (legislațiile) pe care regulamentul o stabilește ca fiind aplicabilă?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

37

Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că un lucrător salariat care, precum domnul Kik, este resortisant al unui stat membru în care are reședința și în care sunt impozitate veniturile sale muncite pe o navă specializată în instalarea de conducte care arborează pavilionul unui stat terț și care navighează în diferite locuri din lume, în special la nivelul acelei părți a platformei continentale adiacente anumitor state membre, și care a fost anterior angajat de o întreprindere stabilită în statul său membru de reședință, dar își schimbă angajatorul și lucrează apoi pentru o întreprindere stabilită în Elveția, continuând totodată să aibă reședința în același stat membru și să navigheze pe aceeași navă, intră în domeniul de aplicare personal al acestui regulament.

38

În această privință, trebuie luat în considerare, în primul rând, faptul că, potrivit articolului 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, acest regulament se aplică, printre altele, lucrătorilor salariați care se află ori s-au aflat sub incidența legislației din unul sau mai multe state membre și care sunt resortisanți ai unui stat membru.

39

Rezultă din decizia de trimitere că aceasta a fost situația domnului Kik în perioada în discuție în litigiul principal. Astfel, acesta este resortisant olandez și a fost asigurat, în perioada respectivă, în cadrul regimului general de asigurări sociale din Țările de Jos, în considerarea reședinței sale în acest stat membru. De altfel, deși litigiul principal privește problema dacă domnului Kik i-ar fi aplicabilă, în perioada menționată, legislația olandeză sau legislația elvețiană, nu se contestă totuși că acesta s-a aflat sub incidența uneia sau a alteia dintre legislațiile respective.

40

În al doilea rând, trebuie constatat că munca desfășurată la bordul unei nave specializate în instalarea de conducte nu poate fi asimilată unei munci efectuate pe teritoriul unui stat membru în cazul în care nava respectivă se află la nivelul acelei părți a platformei continentale adiacente acestui stat membru.

41

Astfel, competența de jurisdicție pe care articolul 79 alineatul (4) din Convenția privind dreptul mării o recunoaște unui stat de coastă este limitată la cablurile și la conductele construite sau utilizate în legătură cu explorarea platformei sale continentale sau cu exploatarea resurselor acesteia și, prin urmare, nu se extinde la nava care se ocupă cu instalarea acestor cabluri sau conducte. Pe de altă parte, o asemenea navă nu poate fi asimilată unei „insule artificiale”, unei „instalații” sau unei „structuri” situate pe platforma continentală, în sensul articolului 80 din această convenție. În orice ipoteză, nu rezultă din decizia de trimitere că conductele instalate de nava pe care muncea domnul Kik în perioadele în care se afla la nivelul acelei părți a platformei continentale adiacente anumitor state membre erau destinate explorării platformei continentale sau exploatarea resurselor acesteia.

Cu toate acestea, într-o situație precum cea a domnului Kik, constatarea potrivit căreia munca efectuată la bordul unei nave specializate în instalarea de conducte nu poate fi asimilată unei munci efectuate pe teritoriul unui stat membru nici în cazul în care nava respectivă se află la nivelul acelei părți a platformei continentale adiacente acestui stat membru nu este, în sine, de natură să pună în discuție aplicabilitatea Regulamentului nr. 1408/71. Astfel, simpla împrejurare că activitatea unui lucrător se desfășoară în afara teritoriului Uniunii nu este suficientă pentru a înlătura aplicarea normelor Uniunii cu privire la libera circulație a lucrătorilor din moment ce raportul de muncă prezintă o legătură suficient de strânsă cu acest teritoriu (Hotărârea Aldewereld, EU:C:1994:271, punctul 14).

În această privință, reiese din jurisprudența Curții că o legătură suficient de strânsă între raportul de muncă în cauză și teritoriul Uniunii decurge, printre altele, din împrejurarea că un cetățean al Uniunii rezident într-un stat membru a fost angajat de o întreprindere stabilită în alt stat membru și pentru care acesta își desfășoară activitatea (a se vedea în acest sens Hotărârea Petersen, C-544/11, EU:C:2013:124, punctul 42).

Or, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 40 din concluzii, munca efectuată de domnul Kik în perioada în discuție în litigiul principal se caracterizează printr-un anumit număr de factori de legătură cu teritoriul Regatului Țărilor de Jos și cu cel al Confederației Elvețiene, stat asimilat unui stat membru în înțelesul Regulamentului nr. 1408/71. Este suficient să se constate în această privință că domnul Kik avea reședința în Țările de Jos și că locul de stabilire a angajatorului său era situat în Elveția.

Având în vedere considerațiile care preced, trebuie să se răspundă la prima întrebare că Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că un lucrător salariat care, precum domnul Kik, este resortisant al unui stat membru în care are reședința și în care sunt impozitate veniturile sale muncește pe o navă specializată în instalarea de conducte care arborează pavilionul unui stat terț și care navighează în diferite locuri din lume, în special la nivelul acelei părți a platformei continentale adiacente anumitor state membre, și care a fost anterior angajat de o întreprindere stabilită în statul său membru de reședință, dar își schimbă angajatorul și lucrează apoi pentru o întreprindere stabilită în Elveția, continuând totodată să aibă reședința în același stat membru și să navigheze pe aceeași navă, într-un domeniu de aplicare personal al acestui regulament.

Cu privire la a doua întrebare

Prin intermediul celei de a doua întrebări, adresată în ipoteza în care Regulamentul nr. 1408/71 ar fi aplicabil unui lucrător precum domnul Kik și la care, prin urmare, este necesar să se răspundă, instanța de trimitere solicită să se stabilească legislația pe care dispozițiile care reglementează stabilirea legislației naționale aplicabile prevăzute în titlul II din acest regulament o desemnează ca aplicabilă unui astfel de lucrător.

În această privință, trebuie amintit că, din moment ce o persoană intră în domeniul de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71, astfel cum este definit la articolul 2 din acesta, regula unicității prevăzută la articolul 13 alineatul (1) din regulamentul menționat este în principiu aplicabilă, iar legislația națională aplicabilă este stabilită în conformitate cu dispozițiile titlului II din regulamentul respectiv (Hotărârea Aldewereld, EU:C:1994:271, punctul 10).

48

La punctul 11 din Hotărârea Aldewereld, Curtea a constatat că niciuna dintre dispozițiile titlului II menționat nu vizează în mod direct situația unui lucrător care a fost angajat de o întreprindere din Uniune, însă nu desfășoară nicio activitate pe teritoriul Uniunii ca urmare a faptului că lucrează exclusiv pe teritoriul unui stat terț.

49

Această ipoteză trebuie asimilată celei în care un lucrător a fost angajat de o întreprindere din Uniune pentru a lucra pe o navă care arborează pavilionul unui stat terț.

50

Aceasta este situația independent de introducerea, ulterioară perioadei relevante în cadrul hotărârii menționate, a articolului 13 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul nr. 1408/71, care prevede că persoana căreia nu îi mai este aplicabilă legislația unui stat membru, făr ca legislația altui stat membru să îi fie aplicabilă în temeiul unei alte dispoziții din titlul II din acest regulament, face obiectul legislației statului membru pe teritoriul căruia are reședința.

51

În această privință, trebuie amintit că încetarea aplicării legislației unui stat membru constituie o condiție de aplicare a dispoziției respective și că aceasta nu definește ea însăși condițiile potrivit cărora legislația unui stat membru nu mai este aplicabilă (a se vedea Hotărârea Comisia/Belgia, C-347/98, EU:C:2001:236, punctul 31). După cum a arătat Curtea, printre altele, la punctul 33 din Hotărârea van Pommeren/Bourgon diën (C-227/03, EU:C:2005:431), legislația națională a fiecărui stat membru este cea care trebuie să stabilească aceste condiții.

52

Astfel, așa cum se precizează la articolul 10b din Regulamentul (CEE) nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului nr. 1408/71 (JO L 74, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 74), în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul nr. 118/97, data și condițiile în care legislația unui stat membru încetează să se aplice unei persoane vizate la articolul 13 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul nr. 1408/71 sunt stabilite în conformitate cu dispozițiile din această legislație.

53

Or, în temeiul dreptului olandez, legislația în materie de securitate socială a acestui stat membru rămâne aplicabilă domnului Kik în toată perioada în litigiu. Întrucât condiția privind încetarea aplicării legislației unui stat membru nu este îndeplinită, articolul 13 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul nr. 1408/71 nu este aplicabil într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal.

54

Prin urmare, trebuie să se considere că, într-o asemenea situație, în măsura în care raportul de muncă prezintă o legătură suficient de strânsă cu teritoriul Uniunii, o legislație este desemnată ca fiind aplicabilă prin referire la alte dispoziții din titlul II din Regulamentul nr. 1408/71 decât articolul 13 alineatul (2) litera (f) din acest regulament.

55

Or, astfel cum s-a constatat la punctul 44 din prezenta hotărâre, o legătură suficient de strânsă cu teritoriul Uniunii există într-o situație precum cea a domnului Kik.

56

În ceea ce privește stabilirea legislației aplicabile într-o asemenea situație în temeiul Regulamentului nr. 1408/71, trebuie considerat că regula generală care figurează la articolul 13 alineatul (2) litera (c) din acesta, care desemnează legislația statului membru al pavilionului în ceea ce privește marinarii, nu este aplicabilă prin analogie, din moment ce în speță este vorba despre o persoană care lucrează pe o navă care arborează pavilionul unui stat terț.

57

Într-o ipoteză similară, Curtea a decis că legislația aplicabilă este cea care rezultă din dispozițiile titlului II din acest regulament, ținând seama de elementele de legătură pe care le prezintă situația în cauză cu legislația statelor membre (a se vedea Hotărârea Aldewereld, EU:C:1994:271, punctul 20).

58

În speță, la fel ca în situația avută în vedere în Hotărârea Aldewereld (EU:C:1994:271, punctul 21), singurele elemente de legătură cu o legislație a unui stat membru sau a unui stat asimilat sunt reședința lucrătorului și locul în care este stabilit angajatorul. Or, după cum a constatat Curtea la punctul 22 din aceeași hotărâre, aplicarea legislației statului membru de reședință al lucrătorului apare, în sistemul Regulamentului nr. 1408/71, ca o regulă accesorie, care nu intervine decât în ipoteza în care legislația respectivă prezintă o legătură cu raportul de muncă. Astfel, în cazul în care lucrătorul nu are reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre unde își desfășoară activitatea, se aplică în mod normal legea sediului sau a domiciliului angajatorului.

59

Într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, această constatare este susținută de articolul 14 alineatul (2) litera (a) prima teză din Regulamentul nr. 1408/71, dispoziție care indică sistemul regulamentului respectiv în ceea ce privește persoanele care desfășoară o muncă de natură în esență itinerantă, care se derulează în astfel de condiții încât desfășurarea ei nu poate fi legată de un loc în special, și în temeiul căreia legislația statului membru al sediului angajatorului este aplicabilă persoanelor menționate.

60

Astfel, chiar dacă această dispoziție cuprinde, după cum reiese din titlul său, reguli speciale aplicabile altor persoane decât marinarii, situația în discuție în litigiul principal, și anume cea a unui lucrător care desfășoară o activitate salariată în afara teritoriului Uniunii la bordul unei nave care arborează pavilionul unui stat terț, este comparabilă cu cea a persoanelor vizate în mod

direct de dispoziția menționată, întrucât nici statul pavilionului, nici locul de muncă nu prezintă o legătură cu legislația unui stat membru.

61

În consecință, în situația unui lucrător precum domnul Kik, legislația aplicabilă este cea a statului membru sau a statului asimilat în care are sediul întreprinderea la care este angajat acest lucrător.

62

Cu toate acestea, având în vedere faptul că Curtea nu dispune de informații privind natura regimului de asigurări prevăzut de legislația elvețiană și ținând seama de faptul că, în temeiul legislației olandeze, aceasta din urmă are vocația să reglementeze situația unui lucrător precum domnul Kik în perioada în discuție în litigiul principal, întrucât prevede afilierea unui astfel de lucrător la un regim de asigurare obligatorie, trebuie arătat că, potrivit articolului 15 alineatul (2) prima linie din Regulamentul nr. 1408/71, în cazul în care aplicarea legislațiilor din mai multe state membre, căroră trebuie să le fie asimilat Confederația Elvețiană, atrage afilierea la un regim de asigurare voluntară și la un regim de asigurare obligatorie, persoanei respective i se aplică numai regimul de asigurare obligatorie.

63

În ipoteza în care, în conformitate cu Regulamentul nr. 1408/71, legislația statului de stabilire a angajatorului nu ar prevedea afilierea unui lucrător precum domnul Kik la niciun regim de securitate socială, ar fi aplicabilă legislația statului membru de reședință al unui asemenea lucrător. Astfel, trebuie amintit că dispozițiile titlului II din acest regulament au ca scop să împiedice ca persoanele care intră în domeniul de aplicare al regulamentului amintit să fie lipsite de protecție în materie de securitate socială din cauza lipsei unei legislații care le ar fi aplicabilă (Hotărârea van Pommeren/Bourgon diën, EU:C:2005:431, punctul 34 și jurisprudența citată).

64

Având în vedere ansamblul considerațiilor care preced, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că dispozițiile care reglementează stabilirea legislației naționale aplicabile prevăzute în titlul II din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretate în sensul că resortisantul unui stat membru, sau al Confederației Elvețiene, stat asimilat unui stat membru în vederea aplicării acestui regulament, care desfășoară o activitate salariată la bordul unei nave care arborează pavilionul unui stat terț în afara teritoriului Uniunii, inclusiv pe platforma continentală a unui stat membru, dar care este angajat de o întreprindere stabilită pe teritoriul Confederației Elvețiene este supus legislației statului de stabilire a angajatorului său. Cu toate acestea, în împrejurări precum cele din cauza principală, în ipoteza în care, în conformitate cu regulamentul menționat, aplicarea acestei legislații ar atrage afilierea la un regim de asigurare voluntară sau nu ar atrage afilierea la niciun regim de securitate socială, acest resortisant ar fi supus legislației statului membru de reședință.

Cu privire la cheltuielile de judecată

65

Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

1)

Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 de aplicare a regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 307/1999 al Consiliului din 8 februarie 1999, trebuie interpretat în sensul că un lucrător salariat care, precum domnul L. Kik, este resortisant al unui stat membru în care are reședința și în care sunt impozitate veniturile sale muncite pe o navă specializată în instalarea de conducte care arborează pavilionul unui stat terț și care navighează în diferite locuri din lume, în special la nivelul acelei părți a platformei continentale adiacente anumitor state membre, și care a fost anterior angajat de o întreprindere stabilită în statul său membru de reședință, dar își schimbă angajatorul și lucrează apoi pentru o întreprindere stabilită în Elveția, continuând totodată să aibă reședința în același stat membru și să navigheze pe aceeași navă, într-un domeniu de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul nr. 118/97, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 307/1999.

2)

Dispozițiile care reglementează stabilirea legislației naționale aplicabile prevăzute în titlul II din Regulamentul nr. 1408/71, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul nr. 118/97, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 307/1999, trebuie interpretate în sensul că resortisantul unui stat membru, sau al Confederației Elvețiene, stat asimilat unui stat membru în vederea aplicării acestui regulament, care desfășoară o activitate salariată la bordul unei nave care arborează pavilionul unui stat terț în afara teritoriului Uniunii, inclusiv pe platforma continentală a unui stat membru, dar care este angajat de o întreprindere stabilită pe teritoriul Confederației Elvețiene este supus legislației statului de stabilire a angajatorului său. Cu toate acestea, în împrejurări precum cele din cauza principală, în ipoteza în care, în conformitate cu regulamentul menționat, aplicarea acestei legislații ar atrage afilierea la un regim de asigurare voluntară sau nu ar atrage afilierea la niciun regim de securitate socială, acest resortisant ar fi supus legislației statului membru de reședință.

Semnături

(*1) Limba de procedură: neerlandeza.